

אשיחה בקיץ

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

לעילוי נשמת מרת אימי המזוככת ביסורים
הכ"מ ארלט חנה ע"ה בת פרחה תחי'
שנלב"ע י"ב כסלו התשע"ט
ת.ג.צ.ב.ה

פרשת
זיחי

אשיחה בחקיד

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיד (ה כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

פרשת
ויקרא

תוכן הענינים

- ג..... התוכחה הטמונה ב'אני יוסף'.
- ד..... המטרה - לאלוקים היא, והמעשה - לבני האדם
- ה..... "מלפנו מבהמות ארץ".
- ה..... "ואביון בעבור נעלים...".
- ו..... "על מה אבדה הארץ?... על עונכם את תורתי".
- ה..... מנגן הכנור שנקטעה ידו
- ט..... תפקיד הנשים ושתפותן בתורה
- י..... הכל שאין בו חטא
- יא..... 'גזרות רעות מבטליו'.
- יא..... הקפדת ההורים על הנוף ילדיהם
- יב..... ספורו של יוסף לה מסלוצק
- יד..... חרבן ירושלים בעבור חלול שבת.
- יד..... "הכל - לאדון הכל".

ניתן להקדיש פרשיות לבדרכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

אשיחה בחקיד

שיחה לפרשת ויחי

המפגש בין יוסף לאחיו
בתוספת דברי חזק לקראת צום עשירי בטבת

יוסף קטנן של שבטים היה, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבְּהִלוּ מִפְּנֵיו, לְכַשֵּׁיבֵא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיֹּכִיחַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו - על אחת כִּמְהָרָה (ילקו"ש ויגש רמו קנב).

איזו תוכחה הייתה טמונה בהתגלותו של יוסף לאחיו? מִבְּאֵר הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים שְׁמוּאֵל לֵבִיץ זצ"ל שִׁכְּאֶשֶׁר אָמַר יוֹסֵף לְאָחָיו 'אֲנִי יוֹסֵף' - הִרְאָה לָהֶם שְׁנֵי שָׁרִים וְשְׁתֵּים שָׁנָה הֵם חָיו בְּטַעוּת, עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה הֵם חָיו בְּטוֹחִים שִׁכְּדִין עָשׂוּ לְהַרְחִיק אֶת 'בַּעַל הַחֲלוּמוֹת' מִן הַמְּלָכוּת, וְלֹא הִיא, עֲתָה נֹכַחוּ לְדַעַת שֶׁלֹּא זֶה בַּלְבָד שֶׁהוּא רְאוּי לְמִלָּךְ עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ רִצּוֹן ה', אֲלֵא הֵם בְּמַעֲשֵׂיהֶם רַק קָרְבוּ אוֹתוֹ וְהִבִּיאוּ אוֹתוֹ לְיַד כֶּף שִׁיְהִי מֶלֶךְ וְשָׁלִיט.

כְּאֶשֶׁר אָדָם עוֹמֵד עַל טַעוּת אַרְפֵּת טוֹחַ בְּחַיָּיו, הוּא נֹכֵס לְבַהֲלָה שְׂאִין כְּדִגְמָתָהּ, כֶּף אָנוּ רוֹאִים בְּיַצְחָק אֲבִינוּ שְׁמֹגְלָה כִּי יַעֲקֹב בְּנוֹ הַקָּטָן קָבַל אֶת הַבְּרָכוֹת, נֹאמַר בּוֹ (בראשית כו, לג): "וַיַּחֲרַד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָה עַד מָאֹד", וּבַמְדַרְשׁ (ילקו"ש רמו קטו) אֵיתָא שֶׁהִיְתָה חֲרָדָתוֹ גְּדוּלָה יוֹתֵר מִהַחֲרָדָה שֶׁנַּחֲרַד עַל גְּבִי הַמְּזוֹבַח בְּשַׁעַת הַעֲקֵדָה, וְכָל כֶּף לָמָּה? כִּי הִבִּין שֶׁכָּל הָאֲהָבָה שְׁלוֹ לַעֲשׂוֹ הִיְתָה מְטַעֵית מַעֲקָרָה, שֶׁהִלָּא מִן הַשָּׂמַיִם הִרְאוּ שִׁיעֲקֹב הוּא הַהֲגוֹן לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת.

וּמִמָּשׁ כְּדִגְמַת אַחֵי יוֹסֵף, כֶּף גַּם אֶת הָאָדָם תֹּאחֲזוּ בּוֹשָׁה אֵיּוֹמָה וְעַמְקָה וְחֲרָדָה עֲצוּמָה, כְּאֶשֶׁר יוֹכִיחוּ לוֹ בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן כִּמְהָרָה חֵי הוּא בְּטַעוּת, אִיךָ רַדְף אַחֵר הַכֶּסֶף וְהַזֶּהָב, וְאֵת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת הַזְּנוּיָה וְעֲשָׂאָם לְטַפֵּל, שֶׁם הוּא יְטַפַּח עַל רֹאשׁוֹ וַיִּבִּין לַעֲמֹק, כִּמְהָרָה טַעָה בְּכָל הַהֲנַהֲגָה שְׁלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

בְּסִיעֵתָא דְשָׁמַיָא. עוֹמְדִים אָנוּ בְּפְרָשִׁיּוֹת הַקְדוּשׁוֹת, בְּהֵן מְסַפֵּר עַל מַפְגֵּשׁ יוֹסֵף עִם אַחָיו, בְּשִׁיחְתָּנוּ זֶה נִתְבַּוְּנָן בְּאוֹתוֹ מַפְגֵּשׁ, וְדַרְכּוֹ נִשְׂאָב חֲזוּק רּוּחָנִי, כִּי־צַד עַל כָּל אֶחָד מֵאֲתָנוּ לְהַתְכַּוֵּן לְמַפְגֵּשׁ הַנִּשְׁמָה עִם אֲדוֹנָהּ ה' תְּחַבְּרָךְ לְאַחַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים. בְּנוֹסֵף לְכָךְ, בְּשָׁבוּעַ הַקָּרוֹב עֲתִיד לְחוֹל בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, צוּם עֲשִׂירֵי בְּטַבַּת. עַל כֵּן נִנְסָה לְהִבִּין עַל פִּי דְבָרֵי חַז"ל הַקְדוּשִׁים אֵלּוּ מְסָרִים אֲמוּרִים לְהַתְקַבֵּל אֲצִלְנוּ מִחֲרָבַן יְרוּשָׁלַיִם, עַל מְנַת לִידַע כִּי־צַד נִתֵּן לְתַקֵּן וּלְהַשִּׁיב אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְיַמֵּי תְּפָאֲרָתָהּ, בְּבִיאַת הַגּוֹאֵל בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן.

התוכחה הטמונה ב'אני יוסף'

כְּאִמּוֹר, בְּפְרָשִׁיּוֹת שְׁלֵנוּ, אָנוּ קוֹרְאִים עַל הַמַּפְגֵּשׁ בֵּין יוֹסֵף שְׁלִיט מְצָרִים לְאָחָיו שְׁמִכְרוּהוּ. עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה חָיו אַחֵי יוֹסֵף בְּטוֹחִים כִּי הַצְּלִיחוּ בְּמִזְמַתָּם לְמַנַּע מִחֲלוּמוֹתָיו שֶׁל אַחֵיהֶם הַקָּטָן לְהַתְגַּשֵּׁם "וְנִרְאָה מֵהַיְהוּ חַלְמָתוֹ" (בראשית לו, כ), אוּלַם הַמְצִיאוֹת טַפְחָה עַל פְּנֵיהֶם, יוֹסֵף מִתְגַּלֵּה אֲלֵיהֶם בְּכַתֵּר מְלָכוּת לְרֹאשׁוֹ, וְאוֹמֵר לָהֶם - "אֲנִי יוֹסֵף אַחִיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֵתִי מִצְרַיִמָּה", מְסַפֵּר לָנוּ הַתּוֹרָה שֶׁהָאֲחִים נִרְעָשׂוּ וְנִתְבַּהֲלוּ, עַד אֲשֶׁר נַעֲתַק הַדְּבַר מִפִּיהֶם "וְלֹא יָכֹלוּ אַחֵיו לַעֲנוֹת אוֹתוֹ כִּי נִבְּהִלוּ מִפְּנָיו". וּפְרָשׁ רַש"י "מִפְּנֵי הַבּוֹשָׁה", וּבַמְדַרְשׁ (ילמדנו, הוֹבָא בְּרַבְנּוּ בַחֵי שֵׁם) מְבַאֵר שֶׁפְּרָחָה נִשְׁמַתָּם מְרַב בְּהִלָּה.

רְבוּחֵינוּ הַקְדוּשִׁים - עֲרֹכּוּ הַקְּבֵלָה בֵּין תּוֹכַחַת יוֹסֵף לְאָחָיו, לְבִין הַתּוֹכַחָה, שִׁיּוֹכִיחַ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַפְשׁ הָאָדָם אַחֵר מֵאָה וְעֶשְׂרִים בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעֲלָה: "אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר; אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַדִּין, אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכַחָה,

פְּרִשְׁת וַיְחִי

הַשָּׂכָר הוּא עַל הָעֵמֶל וְהַיְגִיעָה, וְלֹא עַל הַתּוֹצְאָה שֶׁמְשִׁיג הָאָדָם, כִּי הַתּוֹצְאָה מֵאֵת ה' הִיא.

וְכֵן מְדַרְשׁ מִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא (מְגִילָה ו, ב): "אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם: 'יִגְעַתִּי וְלֹא מִצְאָתִי' - אַל תֵּאֱמִין, 'לֹא יִגְעַתִּי וּמִצְאָתִי' - אַל תֵּאֱמִין, 'יִגְעַתִּי וּמִצְאָתִי' - תֵּאֱמִין". גַּם לְאַחַר שֶׁאָדָם יִגַע וְעֵמֶל, אֵין הוּא מְשִׁיג אֶת הַתּוֹצְאָה מִכַּח עֵמְלוֹ וְיִגְיַעְתּוֹ, אֲלֵא הַתּוֹצְאָה הִיא בְּבַחֲמֵינָת 'מִצְיָאָה', בְּאֵה בְּהֶסֶח הַדַּעַת, הוֹאִיל וְכֹאמֹר, הַתּוֹצְאָה מֵאֵת ה' הִיא, וְעַל הָאָדָם מְטֵל רַק לַעֲשׂוֹת אֶת הַמַּעֲשִׂים הַנְּכוֹנִים וְהַרְאוּיִים.

וּלְפִי זֶה, מֵיֵשֵׁב הַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים שְׁמוּאֵל בֶּיִין אֶת קִשְׁיַת הַמַּהְרֵשׁ"א עַל דְּבַרֵי הָרֵא"ש בְּפִירוּשׁוֹ לְנִדְרִים. דְּאִיתָא בְּגְמָרָא (נְדָרִים לַח, א): "אָמַר ר' יוֹחָנָן: אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְה שְׂכִינְתּוֹ אֲלֵא עַל גְּבוּר וְעִשִׂיר וְחֶכֶם וְעָנּוּ, וְכֹלֵן מִמֶּשֶׁה. גְּבוּר, דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת מ, יט) 'וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן', וְאָמַר מֶר: מִשֶּׁה רַבְּנּוּ פְּרָשׁוּ, וְכִתִּיב 'עֲשֵׂר אֲמוֹת אַרְבֵּי הַקָּרֶשׁ'. וּמַעֲרִי הָרֵא"ש בְּפִירוּשׁוֹ: תִּימָה, אֲמַאי גְּלִיף גְּבוּרְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה מִפְּרִיסַת מַכְסֵה הַמִּשְׁכָּן, הֵלֵא בְּפִסּוּק דְּלַעֲיֵל מִיִּנְיָה נֶאֱמַר (שְׁמוֹת מ, יח) "וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו", אִם כֵּן הִיָּה יְכוּל לְלַמֵּד כַּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה מַעֲצָם הַעֲמֵדָת קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן שֶׁנַּעֲשֶׂתָה עַל גְּדוּ.

וּמִקִּשָּׁה הַמַּהְרֵשׁ"א בְּחִדוּשֵׁי אַגְדוֹת (שם) עַל דְּבַרֵי הָרֵא"ש, דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (תַּנְחוּמָא פְּקוּדֵי יֵא) שֶׁלֹּא הִיָּה כַּח בְּיַד מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "עֲסַק בְּיַדְךָ, וְאַתָּה מְרַאֵה לְהַעֲמִידוֹ, וְהוּא עוֹמֵד מֵאֲלֵיו, וְאֲנִי כוֹתֵב עָלֶיךָ שְׁאֵתָה הַקְּמָתוֹ", וְאִם כֵּן וְדַאי אֵין שִׁנְךָ לְלַמֵּד מִכֶּךָ גְּבוּרְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, הֵלֵא בְּפַעַל לֹא הוּא שֶׁהַעֲמִיד אֶת הַמִּשְׁכָּן, אֲלֵא הַמִּשְׁכָּן עֲמַד דְּרָךְ נֶס, וְאוֹתָהּ הַעֲמֵדָה רַק קְרוּיָה עַל שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

וּלְאוּר דְּבַרֵינוּ לַעֲיֵל - אוֹמַר הַגְּרַם"ח שְׁמוּאֵל בֶּיִין - מוֹאֲרִים בְּאוּר יְקָרוֹת דְּבַרֵי הָרֵא"ש, כִּי אֵין הַמִּשְׁגַּג 'גְּבוּר' מִתְיַחַס לְמִי שֶׁמְשִׁיג תּוֹצְאָה שֶׁל גְּבוּרָה, אֲלֵא לְמִי שֶׁיִּגַע

הַמִּטְרָה - לְאֵלוֹקִים הִיא, וְהַמַּעֲשֶׂה - לְבִנְי הָאָדָם

מוֹסִיף וּמְבַאֵר הַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים שְׁמוּאֵל בֶּיִין וְצ"ל אֶת עֵמֶק שֶׁגִּגְתָם שֶׁל הַשְּׂבָטִים אַחֵי יוֹסֵף: יֵשׁ שֶׁהָאָדָם מֵאֲמִין בְּמִטְרָה מְסִימָת, וְכַדִּי לְהַגְשִׁימָה - הוּא נִסְתַּף וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים שְׂאִינִם כְּשֵׁרִים בְּמֵאֵת הָאֲחוּזִים, מְבַחֲמֵנָתוֹ הַכֹּל מִצְדָּק כְּדִי לְהַגִּיעַ לְמִטְרָה. אוּלָם בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר "עֲצַת ה' הִיא תְּקוּם", ה' הוּא שְׂקוּבַע מַה יְהִיָּה לְבִסּוּף, וְאוֹי לוֹ לְאָדָם פְּאֲשֵׁר מִטְרָתוֹ לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ, וּמַה נוֹתֵר בְּיָדוֹ? רַק הַמַּעֲשִׂים הֵלֵא טוֹבִים שְׁעֵשָׂה לְמַעֲנָה.

וְכֶךָ בְּדִיוֹק נִהְיָו אַחֵי יוֹסֵף, הֵם סָבְרוּ שְׂאִין יוֹסֵף הַגּוֹן לְמִלְךָ עֲלֵיהֶם, וְכַדִּי לְמַנַע מִחִלּוּמֹתָיו לְהַתְגַּשֵּׁם מְכָרוֹ אֶת אַחֵיהֶם וְהוֹרִידוּהוּ לְמִצְרַיִם, אַרְצֵי הַטְּמֵאָה וְהַכְּשָׁפִים, מַה רַבָּה הִיָּתָה הַבוּשָׁה כְּאֲשֶׁר הַתְּבַרֵר כִּי 'אֵלִקִים חִשְׁבָה לְטִבָּה', יוֹסֵף נַעֲשֶׂה מִלְךָ עֲלֵיהֶם - וּבְיָדָם לֹא נוֹתֵר אֲלֵא מַעֲשֶׂה שְׂאִינוֹ כְּשׁוּרָה, מְכִירַת אַחֵיהֶם הַקְּטָן - לֵלֵא הַתּוֹעֵלַת שְׂקוּוֹ שֶׁתִּצָּא לָהֶם מִכֶּךָ.

וְזוֹהִי אַף מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ "לְכַשְׁבֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיוֹכִיחַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו", הָאָדָם לֹא יוֹכֵל לְהַצְדִּיק מַעֲשִׂים רַעִים שְׁעֵשָׂה, בְּאֲמָרוֹ שֶׁעֲשָׂאֵם לְמַעַן מִטְרָה מְסִימָת, וְהַמִּטְרָה קִדְשָׁה אֶת הָאֲמָצְעִים, כִּי הָאָדָם נִדוֹן לְפִי מַעֲשָׂיו בְּלִבָּד אִם טוֹבִים הֵם אוֹ רַעִים.

מִכָּאֵן מוֹצִיא הַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים שְׁמוּאֵל בֶּיִין זְכַר צְדִיק לְבִרְכָה יְסוּד חָשׁוּב בְּעֵבֻדָה הַרוּחָנִית שֶׁל הָאָדָם: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ דוֹרֵשׁ מִכֶּךָ לְהַשִּׁיג יַעֲדִים וּמִטְרֹת, אֶת הַגְּשֵׁמַת הַמִּטְרֹת תּוֹתִיר בְּיַדוֹ יְתַבְרַךְ, עֲלֵיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמַּעֲשִׂים הַנְּכוֹנִים, וְלִסְמֹךְ עַל הַבּוֹרָא הַמְּנַהֵל אֶת הָעוֹלָם שֶׁיִּמְצִיא מִכֶּךָ אֶת הַתּוֹחֵלַת הַרְצוּיָה.

וְכֵן אֲנִי אוֹמְרִים בְּתַפְלַת רַבִּי נַחוּנְיָא בֶּן הַקְּנֵה שְׂבָסִיוֹם הַלְמוּד: "מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁשֵׁמֶת חֲלָקְנוּ מִיוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שְׁמֵת חֲלָקְנוּ מִיוֹשְׁבֵי קְרַנּוֹת, שְׂאֲנִי עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים - אֲנִי עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר, וְהֵם עֲמֵלִים - וְאֵינִם מְקַבְּלִים שְׂכָר...". לְמַדְנֵו שְׁעַקֵר

פְּרָשַׁת וַיְחִי

אמר לו הפך: "וכך אתה מיעצני? שבועה אני זן מכאן עד שתמסרני בידי". אמר הקדוש ברוך הוא למדו מפרו של אליהו...".

לכאורה, צריך להבין מהו הלמוד הגדול שיש ללמד מפרו של אליהו? וכי זקוקים אנו לפר שילמדנו כמה צריך להתרחק מעבודה זרה? אלא הבאור שבמקרה דגן, המטרה הייתה ראויה, לקדש שם שמים ברבים, ואף על פי כן סרב הפר לעלות על מזבח הבעל, כי כאמור אין לחשב חשבונות שמים ולעשות מעשים לא כשרים למען מטרה נעלה, וממילא על אף שעל ידי כן כלם יראו אפסות האלילים, סרב הפר לעלות קרבן לעבודה זרה, רק כאשר קבל מאליהו בנבואה שזהו רצון ה' וכך יש לנהוג למעשה - התרצה לכך*.

"ואביון בעבור נעלים..."

נקדה נוספת מוצא המגיד הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל בתוכחת יוסף לאחיו, אשר ממנה אנו לומדים אפי תוכחת הבורא את האדם.

הלא בעבור מה מכרו האחים את יוסף? מה קבלו בתמורה? דבר זה נדרש מן המקרא (עמוס ב, ו) "על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים", ובפרקי רבי אליעזר (פ"ו) מבאר שקבלו תמורתו עשרים כסף, ונתחלק הסוף בין כלם, כך שכל אחד מעשרת השבטים שהשתתפו במכירה - זכה בשתי כסף לצורך קניית נעלים.

באותו רגע שיוסף מתגלה אליהם, פתאום פסחה את פניהם בושש שאין פדגמטה, חדרה במחם ההכרה שהנה הם מכרו את אחיהם היקר להם בעבור... נעלים, דבר כל כך פשוט, אוי לה לאותה כלמה! וכך - מגלים לנו רבותינו הקדושים - ירגיש האדם בעמדו לפני

ופועל מצדו בכל כחותיו. ואף משה רבנו שרפו את כל כחותיו בהרמת המשכן, גם אם בסופו של דבר התוצאה נעשתה בדרך נס מידי הקדוש ברוך הוא, אין זה מגרע מאומה מגבורתו של משה, וראוי להקרא 'גבור' עבור כך.

"מלפנו מבהמות ארץ"

ויסוד זה, שהכל נדון אחר המעשה ולא אחר התוצאה - למדנו גם כן מהנהגתו של פר נביאי הבעל, שעל פי דברי חז"ל סרב להשתתף במבחן ההוכחה, שעשה אליהו הנביא בהר הכרמל, כדי להראות לכל העם את אפסותו של הבעל.

וכך איתא במדרש: (במדב"ר פכ"ג): "מלפנו מבהמות ארץ" - אמר להם הקדוש ברוך הוא, למדו מפרו של אליהו, שבשעה שאמר אליהו לעובדי הבעל 'בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשנה כי אתם הרבים', מה עשה אליהו? אמר להם: בחרו שני פרים תאומים מאם אחת, הגדלים על מרעה אחד, והטילו עליהם גורלות, אחד לשם ואחד לשם הבעל.

עשו הנביאים את הגורל, פרו של אליהו - מיד נמשך אחריו, והפר שעלה לשם הבעל - נתקבצו ארבע מאות וחמשים נביאי הבעל וארבע מאות וחמשים נביאי האשרה, ולא יכלו להזיז את רגליו מן הארץ, הפר סרב ללכת עמהם באמרו לאליהו הנביא לעיני כל העם: "אני וחברי יצאנו מבטן אחת, מפרה אחת, וגדלנו במרעה אחד; והוא עלה בחלקו של מקום ושמו של הקדוש ברוך הוא מתקדש עליו, ואני עליתי בחלק הבעל להכעיס את בוראי". אמר לו אליהו: "פר, פר, אל תירא, לך עמהם; שכשם ששמו של הקדוש ברוך הוא מתקדש על אותו שעמי, כך מתקדש עליך".

א. עוד שם במדרש דרשו: "ומעוף השמים וחקמנו" - אמר הקדוש ברוך הוא: 'למדו מן העורבים, שהיו מכלכלין את אליהו, שנאמר 'ואת העורבים צויתי לכלכלך שם' ומהיכן היו מביאין לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב? משלחנו של יהושפט, ולא היו רוצים אותם עורבים לכנס בביתו של אותו רשע אחאב להוציא משלחנו כלום בשביל אותו צדיק, מפני שהיה בביתו עבודת כוכבים". ואף כאן אנו למדים אותו עקרון: אף על פי שהמטרה הייתה נעלה, שהלא אליהו היה נביא ה' האחרון שנותר, כפי שהעיד על עצמו (מ"א יח, כב) "אני נותרתי נביא לה' לבדי", כיון שמעשה הכניסה לבית שיש בו עבודה זרה הוא מגנה, כלשון החכם: (משלי ה, ח) "הרחק מעליה דרךך ואל תקרב אל פתח ביתה", אין המטרה לכלכל את נביא ה', מקדשת כניסה לבית שיש בו עבודה זרה.

פְּרִשְׁת וַיְחִי

מדי פעם איזה מאכל כדי להשקיט את רעבונם, הם כל כך טרודים ועסוקים לפגוש את כל המזמנים, להתניחם לכל אחד, לתת לו הרגשה טובה והוקרה על שהגיע להשתתף בשמחה, לדאג שלא יחסר כלום, והכל יהיה מארגן ומתנהל בשורה. זה ארוע שלהם, חבל לפספס אותו על אכילה ושתיה.

כך גם האדם בעולם הזה, יש את אלו שאוכלים ושותים בנחת, חושבים שהם רק מזמנים ארעיים פה. לכן אמר שמואל לרב יהודה - אתה אל תנהג כן אלא - "חטף ואכל חטף ושתה", תרגיש שאתה בעל השמחה, יש לך תפקיד ומטרה בעולם הזה, אל תבזבז את הזמן על אכילה ושתיה, חטף מעט אכל רק כדי שתוכל להתקיים, ולהמשיך לצבור בר לימי הרעב.

וזהו, כאמור, תוכחת הבורא לכל אחד ואחד, אל תבזבז את הזמן על זוטות, על שטיות, "בעבור נעלים", תבין מה חשוב לעשות באמת בעולם הזה, ואליו תחזור בכל שעה.

"על מה אבדה הארץ? ... על עזבם את תורתו"

חסד עצום עושה הבורא עמנו, שעוד בחיי חיותנו בעולם הזה, הוא שולח אתותים מדי פעם, מזכיר לנו כיצד עלינו להתנהג, מעורר אותנו לתקן מעשינו. וכך נהיה מוכנים ומזמנים לדרך עולם הנצח.

מצויים אנו קרוב לצום עשירי בטבת, מהי מטרת הצום? מבאר הרמב"ם (תעניות ה, א): "יש ימים, שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שארעו בהן, כדי לעורר הלבבות ולפתח דרכי התשובה, ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים, ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרים להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר 'והתודו את עונם ואת עון אבתם וגו'".

כידוע, ביום זה של עשירי בטבת, החל המצור על ירושלים, כמאמר הפסוק (מ"ב כה,

בית דין של מעלה, ברגע אחד יבין כיצד המיר את כבוד ה' בשטיות והבלים, בשביל זוטות, כמה בזבז את זמנו היקר לריק בדברים שאין בהם שום תועלת, ממש בעבור נעלים...

ידועים דברי התנא רבי יעקב (אבות ד, יח): "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה". היצר הרע יושב בין מפתחי הלב, לפתח חטאת רביץ', ברצונו לאבד את האדם משני עולמות, מן העולם הזה ומן העולם הבא, אולם זו מטרה קשה להשגה, לכן מעדיף היצר הרע להטביע אותו בתוך ים תענוגות העולם הזה, כל מבקשו ומאוויו יתן לו, והכל כדי שייסח את דעתו מלהכין צידה לדרך לעולם הבא. רק כאשר יגיע האדם לעולם הבא יבין מה יכול היה להשיג ומה השיג בפעל. שם הוא מצוי בעולם הנצח, אין שום דרך לתקן, הצידה לדרך שלקחת אתך באמתותך - זה מה שישאר לך.

ומספר בגמרא (כתובות סו, ב) שקדם פטירת מר עוקבא מן העולם, בקש לדעת כמה צדקה נתן בימי חייו, ומצא בפנקסיו שסף כל נתינתו לעניים עומד על שבעת אלפים דינרים, סכום עצום, אולם זה לא ספק אותו, אמר: "וודאי קלילי ואורחא רחיקתא" - אני יוצא עתה לדרך רחוקה, וביחם לארץ הדרה, הצידה שאני לוקח עמי מועטת, מיד הפריש מחצית ממונו צדקה לעניים.

האדם נמצא בעולם הזה לזמן קצר, וכמאמר שמואל לרב יהודה (ערוכין נד, א): "שיננא, עלמא דאזלינן מיניה כהלווא דמי, חטף ואכול חטף ואשתי", הזמן קצר, והמלאכה מרבה, השתדל כמה שיותר לחטף מצוות ומעשים טובים.

בדרך אחרת מבארים המפרשים את דברי שמואל לתלמידו: בשמחת חתונה ישנם שני סוגים של משתתפים, המזמנים היושבים להם בניחותא ואוכלים מן המגש לפנייהם ובעלי השמחה, אם נשים לב - תמיד לבעלי השמחה אין טפת זמן להכניס אכל לפיהם, רק חוטפים

פְּרָשׁוֹת וַיְחִי

שְׁהִיּוּ מִהֲלָכוֹת בְּקוֹמָה זְקוּפָה, וּמִשְׁקָרוֹת עֵינַיִם' - דִּהְיוּ מְלִיץ כּוֹחֵלָא עֵינֵיהוּ, 'הֶלוֹךְ וְטַכְף תִּלְכְּנָה' - שְׁהִיּוּ מִהֲלָכוֹת עֶקֶב בְּצַד אֲגָדֵל, 'וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲפֹסְנָה' - אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שְׁהִיּוּ מְבִיאוֹת מוֹר וְאַפְרָסְמוֹן וּמְנִיחוֹת בְּמַנְעֲלֵיהֶן, וּכְשִׁמְגִיעוֹת אֲצֵל בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹעֲטוֹת וּמְתִיזוֹת עֲלֵיהֶן, וּמְכַנְיָסִין בָּהֶן יֵצֵר הָרַע כְּאַרְס. שְׂפִיכוֹת דְּמִים - דְּכִתִּיב (מ"ב כ"א, טו) 'וְגַם דָּם נָקִי שִׁפָּךְ מִנְשָׂה הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר מָלֵא אֶת יְרוּשָׁלַם פֶּה לְפֶה'."

וּכְיוֹן שֶׁהִיָּה חֲטָאִים גְּלוּי כָּל כָּךְ, אֵיךְ שִׁיף שְׁנִתְקָשׁוּ הַחֲכָמִים וְהַנְּבִיאִים וְנִלְאוּ לְמַצָּא הַפֶּתַח מִפְּנֵי מָה אֲבָדָה הָאֶרֶץ?

עוֹד צְרִיכָה בְּאוֹר תְּשׁוּבַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "עַל עֲזוֹכֶם אֶת תּוֹרָתִי - שְׁלֵא בְּרָכוּ בַתּוֹרָה תַּחֲלָה", וְכִי רְאוּי שִׁיחַרְבַּ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ עַל חֲטָא, שְׁנִרְאָה לְכַאוּרָה, פְּעוּט כָּל כָּךְ?

מְבַאֲרִים רַבּוֹתֵינוּ, שְׂוֹדָאֵי הִיָּה עֶקֶר חֲטָאִים בְּג' עֲבֻרוֹת חֲמוּרוֹת, וּבְעֵבּוּרָם אֲכַן נַחֲרַב הַבַּיִת, אוֹלָם לְכַאוּרָה נִתְקָשׁוּ הַחֲכָמִים וְהַנְּבִיאִים, הֵלֵא בֵּינָן שְׁהִיּוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, שְׂפִידוּע, סְגֻלְתָּהּ לִהְיוֹת 'מְגַנָּא וּמְצַלָּא' מִן הַחֲטָא וּמִן הַפְּרָעָנוּת בֵּין בְּעִידָנָא דְעֵסִיק בְּהַ וּבֵין בְּעִידָנָא דְלֵא עֵסִיק בְּהַ (עֵין סוּטָה כ"א, א) מִפְּנֵי מָה לֹא הִגִּינָה עֲלֵיהֶם זְכוּת הַתּוֹרָה שְׁלֵא יַחֲטָאוּ, וְגַם לֹא חָרַחַר שְׂחֲטָאוּ, רְאוּי שִׁתְּגַן עֲלֵיהֶם מִן הַפְּרָעָנוּת?

כְּדִי לִישֵׁב קָשֵׁי זֶה, נִתְּנָה תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "עַל עֲזוֹכֶם אֶת תּוֹרָתִי" - שְׁלֵא בְּרָכוּ בַתּוֹרָה תַּחֲלָה" וּבְאֵר הַר"ן (נִדְרִים פ"א, א) מִשֶּׁם רַבְּנוּ יוֹנָה הַחֲסִיד מְגִירוּנְדִי: "שְׁלֵא הָיָה מְבַרְכִין בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה - כְּלוּמַר שְׁלֵא הִיָּתָה הַתּוֹרָה חֲשׁוּבָה בְּעֵינֵיהֶם כָּל כָּךְ שִׁיָּהָא רְאוּי לְבַרְךָ עֲלֵיהָ, שְׁלֵא הָיָה עוֹסְקִים בְּהַ לְשִׁמְהָ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ הָיָה מְזוֹלְזָלִין בְּבִרְכָתָהּ, וְהֵינּוּ 'לֹא הִלְכוּ בְּהַ' כְּלוּמַר בְּכּוֹנְנָתָהּ וְלִשְׁמָה'."

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'בוֹחֵן כְּלִיּוֹת וְלֵב', רַק הוּא יָדַע שֶׁהִיָּה חֲסִר בְּכּוֹנְנָתָהּ לְשִׁמְהָ שְׂבַלְמוּד תּוֹרָתָם, וּמִטְעֵם זֶה - לֹא הִגִּינָה עֲלֵיהֶם תּוֹרָה

א-ב): "בַּחֲדָשׁ הָעֶשְׂרִי בְּעֶשְׂרוֹ לַחֲדָשׁ בָּא נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְכָל חֵילוֹ עַל יְרוּשָׁלַם וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהָ וַיִּבְנוּ עֲלֵיהָ דִּיק סְבִיב: וַתְּבֵא הָעִיר בְּמַצוֹר": וְאַף הִנְבִּיא יַחֲזַקְאֵל הַיּוֹשֵׁב בְּבָבֶל בְּאוֹתָהּ עֵת, מְעִיד (יַחֲזַקְאֵל כ"ד, א-ב): "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית בַּחֲדָשׁ הָעֶשְׂרִי בְּעֶשְׂרוֹ לַחֲדָשׁ לֵאמֹר: בֶּן אָדָם כֹּתֵב לָךְ אֶת שֵׁם הַיּוֹם אֶת עֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה סִמּוֹן מֶלֶךְ בָּבֶל אֶל יְרוּשָׁלַם בְּעֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה". הַמַּצוֹר שֶׁאַרְךָ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, הִבִּיא אֶת הָעִיר בְּרַעַב נוֹרָא שְׂאִין כְּדַגְמָתוֹ, עַד שֶׁהִבְקָעָה הַחוּמָה בִּי"ז בְּתַמּוּז, וּמִכָּאן הִיָּתָה הַדֶּרֶךְ קְצָרָה לְחַרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּתְּשַׁעָה בָּאָב, יוֹם בּוֹ נִשְׂרַף הַיְכָלֵנוּ, וּבְעַקְבוֹת כֵּן גְּלוּנוֹ מֵאַרְצֵנוּ, וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אֲדַמְתָּנוּ.

עַל מָה הִגִּיעַ הַחֲרָבֵן הַנוֹרָא? אֵימָה בְּגִמְרָא (ב"מ פ"ה, א-ב): אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מֵאֵי דְכִתִּיב 'מִי הָאִישׁ הִחֲכֵם וַיִּבֶן אֶת זֹאת וְאֶשֶׁר דִּבֶּר פִּי ה' אֵלָיו וַיִּגְדֶּה, עַל מָה אֲבָדָה הָאֶרֶץ?', דְּבַר זֶה נִשְׂאֵל לְחֲכָמִים וְלֹא פִּרְשׁוּהוּ, נִשְׂאֵל לְנְבִיאִים וְלֹא פִּרְשׁוּהוּ, עַד שֶׁפִּרְשׁוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֵצָמוֹ. שְׁנִיאָמַר 'וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזוֹכֶם אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נִתְּנִי לְפִנֵּיהֶם'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: 'שְׁלֵא בְּרָכוּ בַתּוֹרָה תַּחֲלָה'.

וְלְכַאוּרָה הַדְּבָרִים תְּמוּהִים - הֵלֵא הַגְּמָרָא מְבַאֲרַת שְׁנַחֲרַב בֵּית רֵאשׁוֹן בְּעֵבּוּר שְׂחֲטָאוּ בְּג' עֲבֻרוֹת חֲמוּרוֹת, וְכַדְאִיתָא (יומא ט, ב): "מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי מָה חָרַב? מִפְּנֵי שְׁלִשָּׁה דְבָרִים שְׁהִיּוּ בּוֹ: עֲבוּדָה זָרָה, וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת, וְשְׂפִיכוֹת דְּמִים'."

וּמִפְּרָטָה הַגְּמָרָא מְקוֹר הַדְּבָרִים מִן הַפְּסוּקִים: "עֲבוּדָה זָרָה - דְּכִתִּיב (ישעיה כ"ח) "כִּי קָצַר הַמַּצָּע מִהַשְׁתַּרְע" מֵאֵי קָצַר הַמַּצָּע מִהַשְׁתַּרְע? אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: קָצַר מַצָּע זֶה מִהַשְׁתַּרְע עֲלָיו שְׁנֵי רָעִים כְּאֶחָד וְכוּ'. גְּלוּי עֲרִיּוֹת - דְּכִתִּיב (ש"ס ג, טו) "וַיֹּאמֶר ה' יַעֲזֵן כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן וּמִשְׁקָרוֹת עֵינַיִם הֶלוֹךְ וְטַכְף תִּלְכְּנָה וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲפֹסְנָה". 'יעֲזֵן כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן' - שְׁהִיּוּ מִהֲלָכוֹת אֲרָכָה בְּצַד קְצָרָה, 'וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן' -

פְּרֻשֵׁת וַיְחִי

שְׁעָסְקוּ בָּהּ, וּמִמִּילָא מְצָאָה מִדַּת הַדִּין מְקוּם לְגַבּוֹת אֶת חוֹבָה עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

כַּאֲשֶׁר אָדָם אֵינוֹ מְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה כְּרֵאוּי, עוֹשֶׂה אוֹתָהּ עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בָּהּ וְקָרְדָם לְחַפֵּר בָּהּ, לֹוּמֵד עַל מִנַּת לְקַנְטֵר - אֵל יִצְפֶּה שֶׁהַתּוֹרָה תִּגָּן עָלָיו וְתִשְׁמַשׁ לוֹ כְּתָרִים וּמִגָּן בְּפָנָי הַפְּרָעָנוּת. וְכִדְרָךְ שְׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט"ש ש"א רמז קלג) עַל הַפְּסוּק 'וַיִּקָּם דָּוִד וַיִּכְרַת אֶת כְּנָף הַמַּעִיל אֲשֶׁר לְשֹׂאוֹ': "אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא: כָּל הַמְּבַזֵּה בְּבִגְדֵים סוֹף אֵינוֹ נִהְיָה מֵהֶם, שְׁנֵאמַר 'וְהַמְּלִיךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בִּימֵים וַיִּכְסְהוּ בְּבִגְדֵים וְלֹא יָחַם לוֹ"', אִף עַל פִּי שְׁטַבַּע הַבְּגָדִים לְחַמֵּם, כִּינּוּן שְׂבִיזָה אוֹתָם דָּוִד הַמְּלִיךְ לֹא זָכָה לְהִגָּנָה עַל יָדָם, כֵּן הוּא בְּעֵינֵי הַתּוֹרָה, כְּשֶׁלּוֹמְדִים אוֹתָהּ שְׁלֵא לְשִׁמָּה וּפּוֹגְעִים בְּכַבּוּדָּהּ, אֵינָן הֵיא מְגַנָּה עַל הַלּוּמֵד מִן הַחֲטָא וּמִן הַפְּרָעָנוּת, וְהָרִי הוּא חֲשׂוֹף לְסַכְנָה גְּדוּלָּה מִצַּד יִצְרוּ הָרַע, הַצּוֹפֶה לוֹ בְּכָל רֵגַע וּמִבְּקֵשׁ לְלוֹכְדוֹ בְּרִשְׁתּוֹ.

אָמַר הַמְּלִיךְ לְבָנָי מְדִינָתוֹ: "אֵל יַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם, כִּי בָעֵת שֶׁהַתְּלוּנָתָם עַל פְּשָׁעֵינוּ שֶׁל הַמְּנַגֵּן אַכְּנָן סְלַחְתִּי וּמַחֲלַתִּי לוֹ, פְּשָׁעֵינוּ הָיוּ צָרוּרִים וְצָפוּנִים בְּלִבִּי, אוֹלָם סְרַבְתִּי לִפְגַּע בּוֹ כָּל עוֹד הוּא מְנַגֵּן לְפָנָי וּמִיטִיב אֶת לִבִּי. אֲכַל כַּאֲשֶׁר פְּגַעָה בּוֹ יַד הַמַּכָּה וְנִקְטְעָה יָדוֹ, שׁוֹב אֵינָן הוּא יְכוֹל לְנַגֵּן לְפָנָי, עַל כֵּן בְּדִין מְגִיעַ לוֹ לְהַעֲנֵשׁ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ הָרֵאשׁוֹנִים."

וְכַךְ בְּעֵינֵי עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵגַם שְׁחָטָאוּ וּפְשָׁעוּ בְּשִׁלּוּשׁ עֲבֻרוֹת חַמּוּרוֹת - מְכַל מְקוּם כָּל הַיָּמִים שְׁנִשְׁמַע קוֹל יַעֲקֹב הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, עֲרַבָה נְגִינָתָם לְפָנָי ה' יִתְבַּרְךָ, וְלֹא הִעֲנִישָׁם עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם. אִף כַּאֲשֶׁר בְּטָלוּ מִתּוֹרַת ה', וְשׁוֹב לֹא נִשְׁמַע קוֹל נְגִינָתָם לְפָנָיו, אֲזַי נִלְכְּדוּ בְּעֲוֹנוֹתֵיהֶם וּפְשָׁעֵיהֶם וְנִעֲנְשׁוּ עַל כָּל אֲשֶׁר הִרְשִׁיעוּ.

מְעַנֵּן לְצִיָּן, שְׁבָשׂוּ"ת מִהַר"י ט (ח"א סימן ק) מְבִיא דְבָרֵי הָאֱלֹשִׁיף מְבַלֵּי הַזִּכִּיר אֶת שְׁמוֹ, וּמְשִׁיג עָלָיו בְּבִטּוּיִים חֲרִיפִים, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

"וְאוֹתוֹ חָכַם שְׁדוֹרֵשׁ בְּרַבִּים, וּמְרַגֵּל בְּפוּמִיָּה שְׁפָל מִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֵינָן שׁוֹאֲלִין מִמֶּנּוּ שׁוֹם חֲשָׁבוֹן, שְׁכֵן כְּתוּב בְּסֵפֶר הַזִּהָר דְּמֵאֵן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵיתָא לֹא מִתְבַּעֵי מִיְנֵיהּ דִּינָא כְּלָל, וְרַגִּיל לְדַרְשׁ עַל מָה אֲבָדָה הָאֶרֶץ? עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרַתִּי מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁהִיָּה לוֹ אָדָם א' מְטִיב נֶגֶן וְכוּ'. נִרְאֶה בְּעֵינֵי שְׁנֵי הַדּוֹרֵשׁ דְּבַר סְרָה עַל ה' וְעִשָּׂה תּוֹרַתוֹ פְּלִסְתֵּר, אָטוּ רַבִּיָּה דְּהָאֵי קִטִּיל קְנִי בְּאַגְמָא לֹא שָׁנָה לוֹ מִשְׁנַתְנּוּ (אבּוֹת א, יז): 'לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הַעֲקָר אֲלֵא הַמַּעֲשָׂה', וְהֵלֵא אָמְרוּ (בְּרַכּוֹת יז, א): 'תְּכַלִּית חֲכָמָה תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים; שְׁלֵא יְהֵא אָדָם קוֹרָא וְשׁוֹנָה וּבוֹעֵט בְּאַבּוּי וּבְאִמּוֹ וּבְכַרְבוֹ וּבְמִי שֶׁהוּא גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֲכָמָה וּבְמִנְיָן'."

"וְלִעֲנֵן דְּבָרֵי הַזִּהָר הַקְּדוֹשׁ דְּמֵאֵן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵיתָא לֹא מִתְבַּעֵי מִיְנֵיהּ דִּינָא כְּלָל - הִבִּיאוּ לִי סֵפֶר הַזִּהָר, וְהַדְּבָרִים שֶׁם בְּרוּרִים שְׁאֵינָן כּוֹנְנִים אֲלֵא לֹוּמֵר שְׁפָל הַמַּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה אֵינָן

כַּאֲשֶׁר אָדָם אֵינוֹ מְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה כְּרֵאוּי, עוֹשֶׂה אוֹתָהּ עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בָּהּ וְקָרְדָם לְחַפֵּר בָּהּ, לֹוּמֵד עַל מִנַּת לְקַנְטֵר - אֵל יִצְפֶּה שֶׁהַתּוֹרָה תִּגָּן עָלָיו וְתִשְׁמַשׁ לוֹ כְּתָרִים וּמִגָּן בְּפָנָי הַפְּרָעָנוּת. וְכִדְרָךְ שְׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט"ש ש"א רמז קלג) עַל הַפְּסוּק 'וַיִּקָּם דָּוִד וַיִּכְרַת אֶת כְּנָף הַמַּעִיל אֲשֶׁר לְשֹׂאוֹ': "אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא: כָּל הַמְּבַזֵּה בְּבִגְדֵים סוֹף אֵינוֹ נִהְיָה מֵהֶם, שְׁנֵאמַר 'וְהַמְּלִיךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בִּימֵים וַיִּכְסְהוּ בְּבִגְדֵים וְלֹא יָחַם לוֹ"', אִף עַל פִּי שְׁטַבַּע הַבְּגָדִים לְחַמֵּם, כִּינּוּן שְׂבִיזָה אוֹתָם דָּוִד הַמְּלִיךְ לֹא זָכָה לְהִגָּנָה עַל יָדָם, כֵּן הוּא בְּעֵינֵי הַתּוֹרָה, כְּשֶׁלּוֹמְדִים אוֹתָהּ שְׁלֵא לְשִׁמָּה וּפּוֹגְעִים בְּכַבּוּדָּהּ, אֵינָן הֵיא מְגַנָּה עַל הַלּוּמֵד מִן הַחֲטָא וּמִן הַפְּרָעָנוּת, וְהָרִי הוּא חֲשׂוֹף לְסַכְנָה גְּדוּלָּה מִצַּד יִצְרוּ הָרַע, הַצּוֹפֶה לוֹ בְּכָל רֵגַע וּמִבְּקֵשׁ לְלוֹכְדוֹ בְּרִשְׁתּוֹ.

מְנַגֵּן הַכְּנוּר שְׁנִקְטְעָה יָדוֹ

וְכַעֲיֵן דְרָךְ זֶה מְפָרְסֵם לְבָאָר בְּשֵׁם הָאֱלֹשִׁיף הַקְּדוֹשׁ, שְׁאֵם הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבִאוֹתוֹ דוֹר לּוֹמְדִים תּוֹרָה לְשִׁמָּה - אֲזַי נַחַת הָרוּחַ שְׁהִיוּ עוֹשִׂים לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּתָה כֹּה רַבָּה, עַד שְׁהִיָּה מִתְעַלֵּם וְלֹא מְעַנִּישָׁם עַל מַעֲשֵׂיהֶם, וְעַתָּה, שְׁלִמְדוֹ שְׁלֵא לְשִׁמָּה - לֹא הִיָּתָה נְגִינָתָם עֲרַבָה לְפָנָיו, וְגָבָה מֵהֶם אֶת חוֹבוֹתֵיהֶם.

הָאֱלֹשִׁיף מְבִאָר זֹאת עַל פִּי מִשָּׁל: בְּחֻצְרוֹ שֶׁל הַמְּלִיךְ שְׁמֵשׁ מְנַגֵּן, שְׁהִיָּה מְנַעֵם לְפָנָי הַמְּלִיךְ בְּנִגְיָתוֹ בְּכָל עֵת. וַיְהִי הַיּוֹם נוֹדַע בְּרַבִּים שֶׁהַמְּנַגֵּן הִרְגָה אֶת הַנֶּפֶשׁ, אָמַר הַמְּלִיךְ 'אֵל תִּגְעוּ בּוֹ', לֹא חָלַף זְמַן, וְשׁוֹב נוֹדַע לְמַלְךְ שֶׁהַמְּנַגֵּן טָמֵא אֶת אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ, גַּם הַפְּעַם הוֹרָה הַמְּלִיךְ 'אֵל תִּגְעוּ בּוֹ', כִּךְ נִמְשָׁף הַדְּבָר עוֹד זְמַן רַב, הַמְּנַגֵּן מִמְשִׁיף בְּמַעֲלָלָיו הָרָעִים, וְהַמְּלִיךְ מְחַפֵּה וּמְכַסֶּה עַל כָּל פְּשָׁעָיו.

יוֹם אַחֵר, הִיָּה הַמְּנַגֵּן מְעַרְבֵי בְּאִיזוֹ קִטְטָה, וְתוֹף כְּדִי מְרִיבָה נִקְטְעָה יָדוֹ. אָמַר הַמְּלִיךְ: "הוֹצִיאֵהוּ וְתִלְוֵהוּ עַל הָעֵץ עַל כָּל הַפְּשָׁעִים

פְּרֻשֵׁת וַיְחִי

ואף הנשים היקרות, שתפוח מלאות בלמוד התורה של בעליהן, כדברי הגמרא (ברכות יז, א): אמר ליה רב לרבי חיאי: נשים במאי זכיין? באקרוניי בניהו לבי פנישתא, ובאתנוי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן. רב שאל את רבי חיאי, במה יזכו נשים לעולם הבא? עונה לו רבי חיאי - בזה שהנשים שולחות את בעליהן ואת בניהן ללמוד תורה ומחזיקות בידם, ויושבות ומצפות להם עד שחוזרים מבית המדרש - בזה זכות לעולם הבא.

כמוכן גם בלמוד התורה עצמו, יש לנשים שיכות במדת-מה, חיבות הנשים לדעת את ההלכות שנצטוו בהן, וכן לשגן דברי מוסר על מנת להחדיר בעצמן יראת שמים, אבל ללמוד תורה כמצוה מצד עצמה - לא שיהי בהן, אם פן מהיכן יזכו לאותו מזון רוחני ושלמות הנפש הטמונים בלמוד התורה? הורונו חכמינו זכרונם לברכה כי במה שמסייעות לבעליהן ללמוד תורה, ושולחות את בניהן ברב אהבה ורחבה לבית תלמודם, זה מקנה להם דבקות בתורה, והארה רוחנית ממשיית כמי שעוסק בתורה בפעל ממש.

אשה המסייעת לבעלה להתעלות ברוחניות, שולחת אותו לשעור תורה כל יום ויום בגדר 'חזק בל יעבר', גם אם הדבר בא על חשבון השתתפות בארועים משפחתיים, ותור על נוחותה האישית, הרי היא נחשבת שתפה בשקרו, ועוד אף זוכה לבנים וחתנים תלמידי חכמים שיפארו את ביתה ומשפחתה.

מספר על הרבנית אלישיב עליה השלום - אשת חבר לפוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצ"ל - כל לילה הייתה קמה יחד עם בעלה בשעה שנים ויחצי לפנות בקר, ומכינה לו את כוס הקפה. בשול הקפה נעשה על גבי פרימוס ישן נושן שהיה בביתם, תהליך החמום היה מתבצע באטיות, והצריך זמן ותשומת לב מרבים מצדה.

לא פעם שאלו בני הבית את האמא הגדולה עליה השלום, מדוע שלא תקנה לצורך זה תרמוס, בו יהיה אפשר לאחסן מים חמים מבוער לילה, וכך הם ישמרו בחמימות עד

חטא בא על ידו, דתורה מצלא בעידנא דעסיק בה, והביאו בזהר שם דרשא ד'חרות על הלוחות' - שאין לה בן חורין אלא העוסק בה, חרות מיצר הרע, חרות ממלאך המות, והינו דלא מתבעי מיניה דינא כלל, שהוא בן חורין מן הדין, והרי זה נכון". הצעיר יוסף בכמהר"ר משה מטראני זלה"ה.

מִרְן הַרְבֵּ שֶׁ יִצְ"ל (מחשבת מוסר ח"א) מִיִּשְׁבֵּ דְבָרֵי הָאֱלֹשִׁיף, שְׁבוֹדָאֵי מִי שְׁעוֹבֵר עֲבֻרוֹת וְכַד בְּכַד מַגְנֵן אֶת נַגּוֹן הַתּוֹרָה - אֵין זוֹכֵה לְהֶאֱרַכֵּת אַף עַל עוֹנוֹתָיו, אֵין לוֹמֵר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל שַׁחַד, חַס וְשְׁלוֹם, אֲלֵא הַמַּבְטֵשׁ שֶׁל הָאֱלֹשִׁיף הוּא בִּיחַס לְכָל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל כַּחֲטִיבָה אַחַת, הַגַּם שֶׁחֶלֶק מֵהֶם אֵינִם מִתְנַהֲגִים כַּהֲגֵן, בְּרַם מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ מִבְּנֵי עַמְנוּ צַדִּיקִים הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה בַּקְּדוּשָׁה וּבִטְהָרָה - חֶלֶק זֶה שֶׁל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל הֵיךְ רְאוּי לְהִצִּיל וּלְהַגֵּן עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלֹּא יִחַרֵּב וְעַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִגְלֶה. כְּבִיכּוֹל אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְכוֹל לְהַטְרִיד אֶת קְבוּצַת הַלּוֹמְדִים וּלְהַפְרִיעָה מִלְמוּדָהּ, וְלִכֵּן אֵין מַעֲנִישִׁים גַּם אֶת אֵלוֹ שְׁאֵין נוֹהֲגִים כְּמוֹ שְׁצָרִיף, אֲפִלוֹ אִם עָבְרוּ עַל ג' עֲבֻרוֹת חֲמוּרוֹת.

ועל כך אמר הנביא בשם ה', שאף שהיו בהם חוטאים כחטאים הנוראים של עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים - בכל זאת היה הקדוש ברוך הוא סולח להם, אלו היו באותו דור עוסקי תורה במדה מספקת, פי מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך. אולם מכיון שאצל לומדי התורה היה הלמוד שלא לשמה ובחסר שלמות, כבר לא היה ערך לנגון התורה, ונדונו כלל ישראל לחרבן ולגלות.

תפקיד הנשים ושתפותן בתורה

נמצאנו למדים מכאן כמה חשיבות יש ללמוד תורה, ובפרט ללמוד לשמה, שאם היו אבותינו בתקופת בית ראשון או חזים בזה, ודאי היו נמנעות כל הצרות שאנו סובלים עד ימינו אנו. וראוי כל הזמן לשגן כמה רבה ועצומה זכות התורה, שנאמר בה 'ותלמוד תורה כנגד כלם', הרי לה שתלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות בלן.

פְּרֻשׁוֹת וַיְחִי

אמר ליה: אינו דומה הבל שיש בו חטא, להבל שאין בו חטא."

"ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפלו לבנין בית המקדש. ואמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה: כף מקבלני מאבותי, ואמרי לה מאבותיך: כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן - מחריבין אותה. רבינא אמר: מחרימין אותה."

וכתב ה'פלא יועץ' (ערך תורה): "ולא טוב עשו התלמידי חכמים, שאינם רוצים ללמד עם בניהם ועם תלמידים קטנים, מפני שדומה בעיניהם כבטול בית המדרש, שפשלומדים לעצמם יכולים ללמד ביום אחד כמה דפים גמרא ותוספות, ולכתב רבי תורתם, לא כן עם התלמידים צריך להוציא זמן זמנים להיות חוזר עמם עד שילמדו כל דבר, וצריך טרחא ועמל וגייעה רבה. ומי שמעשיו לשם שמים לעשות נחת רוח ליוצרו, כי זה צריך להיות כל מגמתנו בזמן חיותנו להוציא החיים בעשיית נחת רוח לפניו יתברך שמו - לא יחוש על כל זה, רק יבחר לו את אשר הוא יותר נחת רוח ליוצרו, ויותר ויותר עושה נחת רוח ליוצרו כמה שלומד את בן חברו ואת בנו אפלו אלה-בית, הבל שאין בו חטא. ממה שילמד הוא נגעים ואהלות. וידוע מעלת הבל תינוקות של בית רבן, עד שאמרו שהעולם מתקיים בהבל תינוקות של בית רבן, והם מבטלין כל גזרות קשות ורעות - ואין מבטלין תינוקות של בית רבן אפלו לבנין בית המקדש, וכהנה מעלות רבות."

רבנותינו מאד החשיבו את למווד התורה של הילדים, בהסבירם שהילדים והתינוקות - הם בבחינת 'דור ההמשך', אם אינם מחברים לתורה, עלולה להנתק חס ושלום שרשרת ההגדות בלה.

ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (בראשית רבה פמ"ב) שאף אחז המלך הרשע הבין שהילדים הקטנים הם סוד קיומו של עם ישראל, ולכן הקפיד ביתר-שאת לסגור ולנעל בתי מדרשות

זמן השמוש, דבר שנסך לה את הקימה בשעה כל כף מקדמת, "הלא כף תוכלי קדם עלותך על יצועך להכין לאבא את המים בתרמוס על השלחן, ולהמשיך לישן עד הבקר" - אמרו.

"לא אותר על מלאכת הקדש הזו" - השיבה הרבנית לבנותיה בטון נחרץ - "העבדה שאני משמשת ומתאמצת עבור תלמיד חכם גדול כמו אבא, מחיה אותי ומעניקה לי קדשה, שפע וענג רוחני, את זאת לא אוכל להשיג אם אכין את המים בתרמוס כפי שהצעתן לי."

זו גם היתה הסבה שהרבנית לא היתה מוכנה למסור את המלאכה הזו לאף אחד אחר, עד זקנה ושיבה המשיכה לשרת את בעלה הגדול ממש בצורה זו... בשעה שתיים וחצי לפנות בקר הרי היא נצבת הכן ליד הפרימוס הישן, ומרתיחה את הקפה של בעלה הגאון, כשמפניה נשקף אשר פנימי ועלאי שאין לתאר דגמתו.

ואכן, זכתה הרבנית אלישיב עליה השלום, שבזכות מסירותה לתורה, מפארים את משפחתה בנים וחתנים מפלגי תורה, דינו אם נזכיר שבין חתניה הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א, וכן רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, ועוד כהנה וכהנה.

הבל שאין בו חטא

דבר נוסף אמרו רבותינו (שבת קיט, ב) בסבת החרבן: "לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבטלו בה תינוקות של בית רבן, שנאמר (ירמיה ו, יא): 'ואת חמת ה' מלאתי נלאיתי הכיל שפף על עולל בחוץ' מה טעם שפף? - משום דעולל בחוץ". עוד שם: "אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב 'אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו'? אל תגעו במשיחי - אלו תינוקות של בית רבן, ובנביאי אל תרעו - אלו תלמידי חכמים. אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן. אמר ליה רב פפא לאביי: דידי ודידך מאי? (וכי תורתנו אינה חשובה כדי לקיים העולם על ידה?) -

פְּרָשׁוֹת וַיְחִי

הַקְפָּדַת הַהוֹרִים עַל חֲנוּךְ יְלֵדֵיהֶם

וְלָכֵן עַל הָאָדָם לַחֲשֹׁב אִיךָ הוּא גוֹרֵם שְׂבָנָיו וְלָכֵן בְּדֶרֶךְ ה', יִגְדְּלוּ לְתוֹרָה וְלִירָאָה. יֵשׁ וְאָדָם הוֹלֵךְ בְּעֵצְמוֹ לְשִׁעוּרֵי תוֹרָה, וְאֵת בְּנָיו הוּא עוֹזֵב לְנַפְשָׁם, נוֹתֵן לָהֶם לְהִסְתַּכֵּב וְלִטְיֵל בְּרַחֲבוֹת. אוֹלֵי הוּא מְרַגֵּיעַ אֶת עֵצְמוֹ, שֶׁהֵם עֹדִין צְעִירִים, וּבְעֵתִיד כְּשִׁיגְדְּלוּ תִּתְיַשֵּׁב דַּעְתָּם עֲלֵיהֶם, זֹו טְעוֹת שָׂאִין כְּדִגְמָתָהּ! עֵקֶר בְּנֵינוּ הַרוּחָנִי שֶׁל הָאָדָם מְבַסֵּס עַל הִיסוּדוֹת שֵׁינֵק בְּצִעִירוּתוֹ, כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אֶת הַפְּסוּק הַמוֹפִיעַ בְּפָרְשׁוֹת הַקּוֹדְמוֹת (כּוֹרַשִׁית מִד, לֵד) "כִּי אִיךָ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהִנְעֵר אֵינְנוּ אִתִּי", יוֹתֵר יֵשׁ קָשִׁי לְהִתְעַלּוֹת בְּעִבּוּדַת ה' בִּימֵי הַבְּגָרוּת, כְּאֲשֶׁר 'הִנְעֵר אֵינְנוּ אִתִּי' - בִּימֵי הַיְלָדוֹת וְהִנְעֵרוֹת לֹא קָנָה הָאִישׁ בְּנַפְשׁוֹ קָנִינֵי תוֹרָה.

עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים כֵּט, כח) "הִנְסַתְרַת לַה' אֶלֶהֵינוּ וְהִנְגַּלְתָּ לָנוּ וְלִבְנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת", נִשְׁתַּבְּרוּ קְלָמוּסִים רַבִּים כְּדִי לְבָאֵר אֶת סִבַּת הַנִּקְדוּת מֵעַל הַמְּלָה וְלִבְנֵינוּ. הַחֲפִיץ חַיִּים מְפָרֵשׁ זֹאת בְּפִשְׁטוּת, כְּשֶׁאָדָם כּוֹתֵב הוֹדְעָה לְחֻבְרוֹ וּבְרִצּוֹנוֹ לְהַדְגִּישׁ לוֹ מְלָה מְסֻיָּמָת - הוּא מְסַמֵּן מִתְחַתֵּיהָ קוֹ, כְּדִי שֶׁהַקּוֹרֵא יִבִּין שֶׁעָלָיו לְהַקְדִּישׁ תְּשׁוּמַת לֵב יִתְרָה לְמְלָה זֹו, וְיִסִּיק מִמֶּנָּה אֶת הַמְּסַקְנוֹת הַנְּחוּצוֹת. כִּף גַּם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁצָּוָה לְמִשָּׁה רַבֵּנוּ לְהַדְגִּישׁ אֶת הַמְּלָה וְלִבְנֵינוּ הַתְּכַוֵּן לְהַדְגִּישׁ לָנוּ שֶׁבְּמְלָה זֹו תְּלוּי כָּל קִיּוֹם הַתּוֹרָה, חֲנוּךְ הַבְּנִים וְהַעֲמָדָתָם עַל הַמְּסָלָה הַיְשָׁרָה הַעוֹלָה בֵּית אֵל.

וּבְכַרְט בְּדוֹר שְׁלָנוּ, אִם יֵשׁ בְּבֵית מְאֵלוּ מְכַשִּׁירֵי הַטֵּכְנֹלוֹגְיָה הַמְּשַׁחֲיֵתִים אֶת הַנֶּפֶשׁ (כְּגוֹן מְחַשְׁבִּים וּמְכַשִּׁירֵי טֵלְפוֹן נִידִים הַמְּחַבְּרִים לְאֵינְטֵרְנֵט), וּמְחַדִּירִים בָּהּ טְמֵאָה וְזוֹהֵמָה כְּנֹחַשׁ הַקְּדָמוֹנִי. מַה יַעֲשֶׂה הַבֵּן וְלֹא יִחְטָא? הֲלֹא כָּתֹב ה' אֹרֵר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ (ע"י כְּפֹרוּשׁוֹ שְׁמוֹת ג, ח) שֶׁבְּדוֹר יִצְיָאָת מְצֻרִים, לֹא הִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל לָנוּ שְׁעָרֵי טְמֵאָה, אוֹלָם בְּדוֹר שְׁלָנוּ שֶׁקָּדָם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ, אָנוּ מִתְּמוּדָדִים עִם גְּסוּוֹנוֹת שֶׁל שְׁעַר הַנִּי שְׁעָרֵי טְמֵאָה, וְרַק עַל יְדֵי כַח הַתּוֹרָה נוֹכַל לְצַלַח אוֹתָם.

שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, וְכִף הִנֵּה אוֹמֵר: "אִם אֵין גְּדִיִּים אֵין תְּיָשִׁים, אִם אֵין תְּיָשִׁים אֵין צֵאן, אִם אֵין צֵאן אֵין רוּעָה, אִם אֵין רוּעָה אֵין עוֹלָם, כִּף הִנֵּה סְבוּר בְּדַעְתּוֹ לֹמַר: אִם אֵין קְטָנִים אֵין תְּלִמִּידִים, אִם אֵין תְּלִמִּידִים אֵין חֲכָמִים, אִם אֵין חֲכָמִים אֵין זְקָנִים, אִם אֵין זְקָנִים אֵין נְבִיאִים, אִם אֵין נְבִיאִים - אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְה שְׂכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם".

וּכְדִי לְהַפֵּר אֶת זְמָמוֹ, הִנֵּה יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא מְשַׁקֵּיעַ בְּעֵקֶר בְּדוֹר הַצְּעִיר, כְּמֵאֲמָרוֹ (יִשְׁעִיהוּ ח, יח): "הִנֵּה אֲנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן לִי ה' לְאֹתוֹת וְלִמּוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעַם ה' צְבָאוֹת הַשָּׁכֵן בְּהַר צִיּוֹן" - הֵם תְּלִמִּידִים שֶׁחֲבִיבִין עָלַי כְּבָנִים, יְהִיוּ לְאֹתוֹת וְלִמּוֹפְתִים שֶׁתִּתְקַיְּמוּ תוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל עַל יָדָם.

'גְּזֵרוֹת רְעוֹת מִבְּטָלִין'

וְאִבְיָהֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מְרַן פָּאֵר הַדּוֹר רַבֵּנוּ עוֹבְדֵיהָ יוֹסֵף זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ אָמֵן, הִנֵּה נוֹהֵג לֹמַר מִשֵּׁם דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת (וּמְקוּרוֹ בְּסִפְרֵי רֵאשִׁית חֲכָמָה פֶּרֶק גְּדוּל בְּנִים אוֹת לוֹ) עַל הַפְּסוּק (מִשְׁלִי כה, טו) "וְלָשׁוֹן רַבָּה תִּשְׁבֵּר גְּרָם" - לְשׁוֹנֵם הַרְּכָה שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, כְּכַחַה לְבַטֵּל כָּל חֻזְק הַצְּרוֹת וְהַגְּזֵרוֹת, וְסִימָן לְדַבֵּר 'תִּשְׁבֵּר גְּרָם' רֵאשִׁי תְּבוֹת תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן גְּזֵרוֹת רְעוֹת מִבְּטָלִין.

וְיִדוּעַ שֶׁבְּזָמַן מְלַחֲמַת הַמְּפָרֵץ בְּשָׁנַת תִּשְׁנ"א, הִנֵּה פָּחַד גְּדוּל כְּכָל הָאֲרֵץ מִפְּנֵי הַטִּילִים שֶׁשָּׁלַח הַשְּׁלִיט הַעֲרִיץ סְדָאָם חוּסִיִּין עַל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל, וְעַסְקָנֵי הַצְּבוּר סְבָרוּ כִּי מִבְּחִינָה בְּטַחֲוֹנִית עֲדִיף שֶׁהַיְלָדִים יִשְׁאָרוּ בְּבֵית הוֹרִיָּהֶם וְלֹא יִלְכוּ לְתַלְמוּדֵי הַתּוֹרָה. שְׁמַע זֹאת מְרַן הַרְּב שֶׁף וְצ"ל וְזַעַק עַל כִּף: "וְכִי שֶׁף שִׁיָּהִי קִיּוֹם לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּלֹא הֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן?" לָכֵן הוֹרָה נְחֻרְצוֹת שֶׁלֹּא יִסְגֵּר שׁוּם מוֹסַד חֲנוּךְ, אֲדַרְבָּה, רַק לְמוֹד טְהוֹר שֶׁאֵין בוֹ חֲטָא - יְכוּל לְהַצִּיל, וְאֶכֶן, כְּלָנוּ רֵאִינוּ בְּעֵינֵינוּ אֶת הַנְּסִים הַגְּדוּלִים שֶׁהִתְחַלְלוּ בְּאוֹתָם יָמִים.

פְּרֻשֵׁת וַיְחִי

וּוּלוּזִי'ן, וּמַגְדוּלִי תַלְמִידֵי שֶׁל רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה
הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים מוּלוּזִי'ן זצ"ל.

בְּעִירַת סְלוּצְק הַתְּגוּרֵר יְהוּדֵי חֲזַט פְּשוּט,
וְלוּ בֶן וְשֵׁמוֹ יוֹסֵף - יוֹסֵלָה. יָלַד עֲלוֹי מְחוּנָן,
מְבָרֵךְ בְּכִשְׁרוֹנוֹת, אָבֵל שׁוֹכֵב: רֵץ אַחֲרֵי הַיּוֹנִים
עַל הַגָּנוֹת, רוֹדֵף אַחֵר הַכְּלָבִים הַמְּשׁוֹטְטִים
בְּעִירָה, כָּל חֲלוֹן שֶׁנִּשְׁפָּר בְּעִירָה - יָדְעוּ כִּי
יָדוּ שֶׁל יוֹסֵלָה מְעַרְבֶת בְּשִׁבְתָּהּ. כֶּף עַד
הַיּוֹתוּ בֶן שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה.

פַּעַם בְּשַׁעַת צְהָרִים, הוּא חָלַף עַל יָד אַחַד
מִבְּתֵי הַעִירָה, וְשָׁמַע כִּיצַד אָבָא מִכָּה אֵת בְּנוֹ
בְּאָמְרוֹ: "מָה אַתָּה חוֹשֵׁב לָךְ, וְכִי אֲנִי אֲסָכִים
שֶׁתִּגְדֵּל כְּמוֹ יוֹסֵלָה?! וְכִי תִהְיֶה פָּרָא אָדָם
כְּמוֹהוּ?!"

הַדְּבָרִים חָדְרוּ בְּכָל עֲצֻמוֹתָיו וְגִידָיו: "עַד
כִּדֵּי כֶּף?! מַכִּים יָלַד כִּדֵּי שְׁלֵא יִהְיֶה כִּיֹּסֵלָה,
זֶה מָה שְׂאֲנִי?!" הוּא לֹא זָז מִמְּקוֹמוֹ עַד שֶׁגִּמְלָה
בְּלִבּוֹ הַחֲלֻטָּה: "דֵּי, עַד כָּאן, הִיָּה לֹא תִהְיֶה".

יוֹסֵלָה חִזַּר לְבֵיתוֹ וּפְנָה אֶל אָבִיו: "אָבָא,
עֲזַבְתִּי אֵת הַיּוֹנִים, נִפְרַדְתִּי מִהַחֲתוּלִים
הַתְּנַתְּקָתִי מִהַכֵּל, אֲנִי נוֹסֵעַ לְלַמֵּד בִּישִׁיבָה".
הַבֵּיט אָבָא לְתוֹךְ עֵינָיו וְרָאָה בְּהֵן זִיק שֶׁל
טֶהַר, הָאֵב הַבְּחִין כִּי עֵינָיו הִלְדוּתִיּוֹת הַבִּיעוּ
כְּנוֹת אֲמִתִּית שְׂאִין כְּמוֹתָהּ. "וּלְאִיזוֹ יְשִׁיבָה
אַתָּה חוֹשֵׁב לְנִסֵּעַ?" שָׁאַל אָבִיו. כִּשְׁשָׁמַע שֶׁבְּנוֹ
חָפֵץ בִּישִׁיבַת וּוּלוּזִי'ן - אִם כָּל הַיְשִׁיבוֹת
וְהַחֲשׁוּבָה שְׁבָהֵן - חִיָּף בְּעַגְמוּמִיּוֹת, "בְּשִׁבִיל
לְהַתְּקַבֵּל לְוּלוּזִי'ן צְרִיכִים לְדַעַת שְׁנֵי סְדָרִים
בְּגִמְרָא, וְאַתָּה לֹא יוֹדֵעַ אֶפְלוּ דָף אַחַד...",
אָבֵל הִילַד כְּבָר הַחֲלִיט.

כְּעַבּוֹר שְׁלִשָּׁה יָמִים וּשְׁלוֹשָׁה לַיְלוֹת הִגִּיעַ
לְבָדוֹ לְעִירָה וּוּלוּזִי'ן, בְּהִגִּיעוֹ הֵלֵךְ מִיָּד אֶל
הַיְשִׁיבָה, וְהִדְפֵק עַל דְּלָתוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה
רַבֵּי חַיִּים מוּלוּזִי'ן, גְּדוּל הַדּוֹר וְתַלְמִידוֹ
הַמְּבַהֵק שֶׁל הַגֵּר"א מוּיִלְנָא: "בְּאִתִּי מְסֻלוּצְק,
וְרִצּוֹנִי לְלַמֵּד בִּישִׁיבָה". רַבֵּי חַיִּים הִנֵּה רָגִיל
בְּעֲלוּיִים צְעִירִים שֶׁהִדְפְּקוּ עַל שַׁעֲרֵי הַיְשִׁיבָה,
שָׁאַל אוֹתוֹ: "וְמָה אַתָּה יוֹדֵעַ?", "אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ
כְּלוּם" - הִשִּׁיב הַנַּעַר - "אֲנִי רוֹצֶה לְלַמֵּד".

וּבּוֹדָאי רוּחַ הַקֶּדֶשׁ נוֹסְסָה בְּאוֹתוֹ צְדִיק
קְדוֹשׁ, שֶׁחֲזָה בְּעֵינָי רוּחוֹ אֵת הַמַּצֵּב הַמְּזוּעָזַע
שֶׁהִתְחַדַּשׁ בְּדוֹרָנוּ. יְכוּל בְּנֵה הַחֲבִיב, בֶּן טְפוּחָה,
לְשִׁבַת בְּחָדְרוֹ שְׁבִיבִית, וְלִהְיוֹק בְּיַד מְכַשִּׁיר
שֶׁגִּדְלוּ אִינוּ עוֹלָה עַל כְּמָה עֲשָׂרוֹת סְנַטִּימָטְרִים,
כְּאֲשֶׁר בְּלַחֲיַצַת כְּפִתוֹר אַחַת - כָּל הַרְפֵּשׁ, הַטְּמָאָה
וְהַחֲלָאָה מִכָּל הָעוֹלָם הַגּוֹי זוֹרְמִים לְמַחוֹ
וּמְטַמְּאִים אוֹתוֹ, אוֹמְטִים וּמְטַמְּטִים אוֹתוֹ. אוֹי
לְנוּ שֶׁכֶּף עֲלָתָהּ בְּיַמֵּינוּ...

לְכֵן צְרִיף לְהַשְׁמֵר וּלְבַעַר מִן הַבֵּית אֵת
הַמְּכַשִּׁירִים הַלְלוֹ, שְׁלֵא יִהְיֶה לָהֶם זִכָּר, שֵׁם
וּשְׂאֵרִית. עַל הַמְּנִיחַ בְּבֵיתוֹ מְאֵלוֹ הַמְּכַשִּׁירִים,
הֲלֹא נֶאֱמַר לֹא מִפְּרֵשׁ (דְּבָרִים כב, ח) "וְלֹא תִשִּׂים
דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ", וְאִם בְּסִפְנוֹת
נְפִילָה גִשְׁמִית הַדְּבָרִים אֲמוּרִים, כָּל שֶׁכֵּן בְּסִפְנוֹת
נְפִילָה רוּחָנִית. וּבְדְבָרֵי קְבֻלָּה (אִיּוֹב יא, יד) "אִם
אֲנִי בְּיָדְךָ הִרְחִיקְהוּ וְאֵל תִּשְׁפֵן בְּאֵהֲלֶיךָ עוֹלָה",
הַמְּכַשִּׁירִים הַלְלוֹ הֵם כְּמוֹ פְּצָצָה מְתַקְתֶּקֶת
בְּבֵית, כְּמָה הַתְּרִיעוּ נְגִדָם גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא
רַק בְּבֵית יֵשׁ לְהַקְפִיד עַל כֶּף, אֲלֵא כְּמוֹ כֵּן
צְרִיף לְהַקְפִיד שֶׁהֵלְדִים לֹא יִלְכוּ לְבְּתֵי חֲבָרִים,
שִׁישׁ שֵׁם גִּישָׁה לְמְכַשִּׁירִים הַטְּמָאִים, כִּי מָה
יֹעִיל אִם הַבֵּית נָקִי מִמְּכַשִּׁירִים, וְהִילַד מְטַמֵּא
אֵת מַחוֹ בְּמִקוּמוֹת אַחֲרִים...

אָדָם שְׂאִינוּ עוֹמֵד עַל הַמְּשִׁמֵר, אֵל יִתְפַּלֵּא
אִם פִּתַע פִּתְאוּם יִרְאָה אִיף יִלְדֵי מְתַקְרָרִים
בְּכָל דְּבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה, מְאֲמָצִים אֵת הַרְף
הַחֲלוּנִיּוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הוּא כְּבָר לֹא יוּכַל
לְפַטֵר עֲצֻמוֹ וְלוֹמַר 'יְדִינוּ לֹא שְׁפָכוּ אֵת הַדָּם
הַזֶּה, וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ'...

סְפוּרוֹ שֶׁל יוֹסֵלָה מְסֻלוּצְק

אֵת הַמַּעֲשֶׂה כְּדִלְקָמֵן - הִנֵּה מְסַפֵּר הַמַּגִּיד
הַירוּשְׁלָמִי רַבֵּי שְׁלוֹם שְׁבַדְרוֹן זצ"ל וְכֵן הָרַב
שֵׁף זצ"ל, עַל מְנַת לְהַמְחִישׁ, עַד כְּמָה מוּכָן
הַיָּצֵר הַרַע לְהַפֵּךְ עוֹלָמוֹת, הַעֲקָר לְכֹלוֹם אֵת
צְמִיחַתוֹ הַרוּחָנִית שֶׁל נַעַר יְהוּדִי. סְפוּר זֶה
הוּא סְפוּר הַתְּבַגְרוֹתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבֵּי יוֹסֵף
פֵּיִימַעַר מְסֻלוּצְק זצ"ל, מִהֶאֱרִיּוֹת שֶׁל יְשִׁיבַת

פְּרָשַׁת וַיְחִי

פסע ביציאתו מחדר ראש הישיבה, רבי חיים הבחין בה, ואף הוא הצטרע עמו ונאנח.

חלפו שלשים יום, שלחה אמא מברק בן שתי מלים: "אבא נפטר". הבחור שהושיט את מברק הפטירה ליוסף סלוצקער ראה מזד פי הוא מתפח בבכי, מהר הנער שוב וצעד לחדר ראש הישיבה, עתה חייבים אותו בבית ממש כמו אור לנשימה, מאין תבוא פרנסת אמו האלמנה המטפלת בילדים רבים...? רבי חיים בכה עמו יחד, יוסף ברוך 'ברוך דין האמת' ראש הישיבה ענה 'אמן': "לא אוכל לומר לך דבר, אבל לדעתי לאחר שבעת מי האבלות כדין - שוב ללמודך!".

החברים באו לנחמו, הוא בכה את אביו, כתב מכתב נרגש לאמו האלמנה, וכן שלח לה פסוק לסיוע. בסיום ימי האבל לא עשה דבר אחר ממה שצוהו רבו, ושכ להתמיד בתורה כמקדם.

חלפו עוד כשנתיים נוספות ויותר, חרף אחד הסתלק לבית עולמו רבה של העיר סלוצק. התאספו שבעת טובי העיר לטכס עצה, והחלט לשגר משלחת לראש ישיבת וולוז'ין, ולבקש ממנו שיצמיד להם רב ראוי, אחד מהאריות שבישיבתו, כממלא מקום רבם המנוח.

כאשר הגיעו לפניו ושטחו את בקשתם, ראש הישיבה רבי חיים הרהר רגע קט, ואחר העלה חיוך על פניו, שלח לקרא ליוס'לה - שעשתה כבר פנה בפי כלם רבי יוסף. "האם זכור לכם לפני שנים לא מועטות שבצירתכם הסתובב ילד שובב בשם יוס'לה?" - "כן, בודאי" - נזכרו בחיוך - "מזה שנים מספר, אולי שמונה תשע שנים שנעלם ואיננו, לא ידוע לנו לאן".

"רבי יוסף, קום נא בקש ר' חיים, ובפנותו לראשי הקהל: "זהו יוס'לה שלכם, אני משיב לכם אותו, אבל עתה כרב העיר, מכתר הוא בכל מיני שלמיות, בטוחני שינהיג את עירכם נאמנה, האם אתם מסכימים?", "ודאי, אם הרב אומר מה יש להסתפק?". שליח ראש הישיבה יצא להביא יין ומיני תבואה, וכלם פצחו בברכת 'לחיים' ובקריאות מזל טוב.

רבי חיים הקשיב לטון קולו הרציני, הביט עליו וראה מה שראה, צבט לו על לחיו כאות להסכמה, ושלחו לעבר היכל הישיבה.

לא קלה הייתה הדרך, אבל יוס'לה התחיל בצמאון ובתשוקה אין קץ. הבחורים פנו אותו בסבלנות בדרך המובילה להבנה, עד שפעבור שלשה חדשים כבר ידע ללמד דף גמרא בעצמו על כל המשתמע מכה. בשקידה, בעז ובתעצומות למד ולמד, עוד דף ועוד דף. בהיותו בן ארבע עשרה כבר היה למדן לכל דבר, והוא עדין לא הרפה, והמשיך ללמד בכל כחו באותו צמאון של היום הראשון...

החדשים חלפו, השנים נקפו, יוסף כבר התפרסם ביני עמודי דגרוסא כלמדן גדול ובעל בקיאות. והנה הגיע מכתב מאמא של יוס'לה, וכך אמא כתבה במכתבה: "יוס'לה שלנו, להוי ידוע לך שפרצה שרפה בעירה וכלתה את כל חגיות החיטים, ובתוכן המתפרה של אבא, הכל הפך למאכלת אש. אתה כבר בחור כארוז, למדת הרבה ברוך ה', אנא שוב לעירה, בא לדור עמנו לסייע לאבא לשוב לפרנסתו. החיים קשים מי כמוך יודע. ובכחך לעמד לימין אבא ואמא ובני המשפחה בעת צרה זו".

הוא עשה מה שהיה צריך לעשות, פסע לחדרו של ראש הישיבה, נכנס, התקרב לשלחנו והראה לו את המכתב פמות שהוא, דברים ככתבן. רבי חיים הקדוש מוולוז'ין עין במכתב, נאנח ושוב נעתקה אנחה נוספת מלבו, ואז אמר: "אין לי מה לומר לך, חוץ מלחזור ללמודך". יוס'לה כבש את רגשותיו, ושכ לתלמודו, הוא כביכול, התאכזר על עצמו ומסר את נפשו ללמד כמקדם.

חלפו חדשים מועטים, מכתב נוסף הגיע, מכתם בדמעות רבות: "יוס'לה, לא שמעת, לא באת, מצבנו החמיר, אבא חלה מרב עגמת נפש, חזר הביתה!", הוא פסע שנית, נכנס לראש הישיבה והראה את המכתב, רבי חיים נאנח בכפלים, הרהר והרהר: "אינני יכול לומר לך מאומה מלבד העצה לשוב לספסל הלמודים". דמעה נצנצה בעיניו כאשר

פְּרָשַׁת וַיְחִי

ומִכָּף גִּלְמַד כִּמְה עֲלִינוּ לַחֲזֹק וּלְהַתְחַזֵּק
בְּקִדְשֵׁת יוֹם הַשַּׁבָּת, הֵן לְהַקְפִּיד וּלְקַבֵּעַ אֶת
הַשַּׁבָּת כְּמִקְדְּשֵׁת לְעֶסֶק הַתּוֹרָה, שְׂוֹ מִמֶּשׁ
מִטְרַת יוֹם הַשַּׁבָּת, שְׂיִהְיֶה הָאָדָם פְּנוּי מִכָּל
טְרָדוֹת שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה כְּדֵי לְמַלֵּא אֶת
מִצְבוֹרָיו הַרוּחָנִיִּים, וְאָמְרוּ דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת
שַׁבָּת רְאֵשֵׁי תְּבוּת שַׁבָּת ב'וֹ תִלְמַד! וְהֵן
הַזְהִירוֹת בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת הַחֲמוּרוֹת, אֲשֶׁר הֵן
כְּהַרְרִים הַתְּלוּיִים בַּשַּׁעֲרָה, וְיִדוּעַ מֵהַשַּׁבָּת
הַיְעָרוֹת דְּבִשׁ' (הוֹבֵא בְּהַקְדַּמַּת מ"ב חֶלֶק ג'): "אִי
אֶפְשֶׁר כָּלֵל בְּמִצְיָאוֹת שְׂיִנְצֵל מֵאֲסוּר שַׁבָּת אִם
לֹא יִלְמַד כָּל הַדִּינִים עַל בְּרִים הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב."

כָּבֵד הַזְּכָרִים שְׂרָבִים נִכְשָׁלִים בְּעֲשׂוֹתָם
מַעֲשִׂים פְּשׁוּטִים לְכַאוֹרָה שֶׁל יוֹם יוֹם, אֲבָל
מַעֲשִׂים אֵלּוּ אֲסוּרִים עַד כְּדֵי חֵיּוֹב חֲטָאֹת,
רַחֲמָנָא לְצִלָּן. לְדַגְמָא אָדָם מוֹצִיא אֶת הַחֲלוֹן
מֵהַמְּסַנְנֵת, יֵשׁ בְּזֵה בַּשַּׁבָּת אֲסוּר מְלֹאכֶת סוֹתֵר.
הַרוֹקֵק בְּרַחוּב, אִם הַרוּחַ מְסִיעֵתוֹ יֵשׁ בְּזֵה אֲסוּר
מְלֹאכֶת זוֹרָה, וְכֵל פְּיוֹצָא בְּזֵה. דְּבָרִים אֵלּוּ יֵשׁ
לְלַמַּד וּלְהַשְׁתַּלֵּם בְּהֵם בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת.

"הַכֵּל - לְאֲדוֹן הַכֵּל"

גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל מְסֻרוּ נֶפֶשׁ עַל הַשַּׁבָּת, וּבְכָל
מַחִיר לֹא הִקְלוּ בְּכַבוּדָּהּ וּבְקִדְשָׁתָהּ כְּמֵלֵא
נִימָה. רְאוּי לְהַזְכִּיר אֶת הַצַּדִּיק רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף
הַרְמֵן זצ"ל, מְבַנֵּי יְהוּדוֹת אַמְרִיקָה, שֶׁהַתְּגוּרֵר
בָּהּ בַּשָּׁנֹת ה-20, בַּשָּׁנִים אֵלּוּ כָּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת
הָיָה גּוֹזֵר עַל עֲצָמוֹ חֲרַפְתָּ רָעֵב, שׁוֹם מַעֲסִיק
לֹא הִסְפִּים לְקַבְּלוֹ לְעַבּוּדָהּ, זְמַן שׁוּהַ כְּסָף'
הָיָה נוֹהֲגִים לֹמַר. רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף כּוֹז לְכֶסֶף
וּלְזָהָב, מְסַר אֶת נַפְשׁוֹ עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת,
וְהַחֲזִיק בָּהּ בְּכָל כַּחוֹ.

עֲרַב פֶּרֶץ מְלַחֲמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, עֲזַב אֶת
אַמְרִיקָה, וְעָלָה לְהַתְּגוּרֵר בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. גַּם
כֵּן עָמְדָה שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת שְׁלוֹ בְּמַבְחָן - אוֹתוֹ
צָלַח בְּפִשְׁטוֹת וְתַמִּימוֹת. וְכֵן מְסַפֵּר בְּתוֹ
בְּסֵפֶר הַנִּפְלָא 'הַכֵּל לְאֲדוֹן הַכֵּל':

"אֲבָא וְאִמָּא הַחֲלוּ אֶת מַסְעָם לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל
בְּא' בְּאֵלוֹל תַּרְצ"ט, הֵם הָיוּ אַמּוּרִים לְעַנֵּן

לְפַתַּע אָדָמוֹ פְּנֵיו שֶׁל רַבִּי חַיִּים הַגָּאוֹן
הַקְּדוֹשׁ, הוּא פָּנָה לְיוֹסֵף וְאָמַר: "רַבִּי יוֹסֵף,
יָמִים אַרְבָּעִים חָלְפוּ כְּבֵר, אֲבָל הֵאֵם אַתָּה זוֹכֵר
כְּאֲשֶׁר בָּאת לְחַדְרֵי וְהִרְאִיתָ לִי אֶת הַמַּכְתָּב כִּי
נִשְׂרָפָה הַחֲנוּת שֶׁל אָבִיא, וְלֹא יָדַעְתָּ מַה לַּעֲשׂוֹת
בְּדַבָּר בְּקִשְׁתָּ אִמָּךְ, אֲנִי לֹא נִתְתִּיךְ לְעֹזֵב, עֲתָה
הַגִּיעַ הַרְגַע לְהַסְבִּיר לְךָ מִדּוּעַ... הַבְּנֵתִי כִּי אֲנוּ
עוֹמְדִים בְּמִצְבֵּי שֶׁל 'וַיָּבֵא הַשֵּׁטֶן בְּתוֹכָם' כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר אֲצֵל אִיּוֹב, קָם נֶעַר צָעִיר, עוֹזֵב אַחֲרָיו
אֶת הַכֵּל וּמִתְּיָשֵׁב לְלַמַּד בְּהַתְּמַדָּה, הִיָּצַר הַרַע
לֹא מְסַגֵּל לְרְאוֹת זֹאת, הַמְּחַזֵּה הַזֶּה מִמֶּשׁ
כְּחֻצִים בְּעֵינָיו, וְאֲכֵן נִתְּנָה רְשׁוּת לְשֵׁטֶן לְשַׂרְף
אֶת כָּל חֲנִיּוֹת הַחַיִּטִּים שְׂבָרְחוּב, כְּאֲשֶׁר הַמְּטָרָה
הִיא הַחֲנוּת שֶׁל אֲבִיךָ, אֲבָל אַתָּה עֲמַדְתָּ בְּנִסְיוֹן.
וְהִנֵּה שׁוֹב 'וַיָּבֵא הַשֵּׁטֶן בְּתוֹכָם' הַפִּיל אֶת
אֲבִיךָ לְמִשְׁכָּב, וְאַתָּה לֹא נִתְּתָ לּוֹ מְבַקְשׁוֹ, פַּעַם
שְׁלִישִׁית בָּא הַשֵּׁטֶן כְּדֵי לְקַחַת אֶת אֲבִיךָ
מִהָעוֹלָם, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כְּמַעַט כְּרוּר הָיָה לִי
כִּי לֹא תִהְיֶה לְךָ בְּרָחָה, וְלֹא תוּכַל לְעַמַּד
בְּנִסְיוֹן, אֲבָל עֲמַדְתָּ גַם בְּקִשְׁי הַגְּדוֹל הַזֶּה..."

"מֵאֲשֶׁר אֲבִיךָ בָּגַן עֵדֶן, וְשָׂמַח מְאֹד בַּתּוֹרָה
שֶׁאַתָּה לֹמַד, וְעַתָּה רְאֵשֵׁי הַקְּהֵלָה הַיְקָרִים -
יִוְרָה, יוֹרָה, גְּדִין, גְּדִין רַבִּי יוֹסֵף בְּקַהֲלַתְכֶם
הַרוּמָמָה בְּעִיר סְלוּצְק". וְאֲכֵן, מֵאוֹתוֹ יוֹם וְאֵילֶךְ
הַנְּהִיג הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף פִּימָעַר זצ"ל אֶת קַהֲלַת
סְלוּצְק כְּקַבְּרֵיט נֶאֱמָן עַד זְקֵנָה וְשִׁיבָה.

הַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק זְכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה
בְּהִיּוֹתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם סִפֵּר עֲבָדָה זוֹ שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִיו
זְצוּק"ל, וְהוֹסִיף כִּי רַבִּי חַיִּים מוּלוּזִין הַתְּבַטָּא
בְּאוֹתוֹ מַעֲמַד: "דַּעַו לְכֶם! יִתְּכֵן וְאֶפְשֶׁרִי הַדְּבָר
שֶׁתְּנַתֵּן רְשׁוּת לְשֵׁטֶן לְשַׂרְף עִיר שְׁלֵמָה וּבְלִבָּד
לְנַפְוֹת לְמַל בְּחוּר אַחַד מִן הַיְשִׁיבָה..."

חֲרַבֵּן יְרוּשָׁלַיִם בְּעַבּוֹר חֲלוּל שַׁבָּת

עוֹד אָמְרוּ בְּגִמְרָא (שַׁבַּת קִיט, א): אָמַר אֲבִי:
לֹא חֲרַבָה יְרוּשָׁלַיִם אֲלָא בְּשִׁבִיל שְׁחַלְלוּ בָּהּ
אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמִשַּׁבְּתוֹתֵי הָעֲלִימוּ עֵינֵיהֶם
וְאִחַל בְּתוֹכָם'.

פְּרִשֵׁת וַיְחִי

לְלַכְתּוֹ, הָרַב הָיָה מוֹכֵן לְאָבִד אֶת כָּל חֲפָצָיו וּבְלָבֵד שְׂיָגִיעַ הָעִירָה עִם כְּנִיסַת הַשָּׁבֶת שְׁלֵהֶם, הַקָּצִין הַשְּׁנִי הֵבִיט בְּאָבָא בְּתַדְהֶמָּה כְּשֶׁהִחֲתִים אֶת דְּרָכּוֹנֵיהֶם וְאִשָּׁר אֶת נִירוֹתֵיהֶם.

הֵם הִגִּיעוּ לְבֵית מְאָרְחָם בְּדִיוֹק בְּזִמְנָן כְּדִי לְהַדְלִיק גִּירוֹת שָׁבֶת, בְּמִשְׁפָּךְ כָּל הַשָּׁבֶת הִיְתָה רֹחוֹ שֶׁל אָבָא מְרוֹמָמֶת, שׁוֹב וְשׁוֹב אָמַר לְאָמָא: "ה'בוֹס' (כֶּף הָיָה נוֹהֵג לְכַנּוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) עוֹשֶׂה כָּל דְּבָר לְמַעַנִי, מַה אוֹכֵל אֲנִי אִי פַעַם לְעֲשׂוֹת עֲבוּרוֹ? סוּף סוּף נִפְלָה לְיַדִּי הַזֹּכוֹת לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת 'וּבְכָל מַאֲדָךְ' וּלְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמוֹ".

בְּמוֹצָאי הַשָּׁבֶת, לְאַחַר שֶׁעָשָׂה אָבָא הַבְּדֻלָּה, אָמַר אֵלָיו מְאָרְחוֹ: "הִבֵּה גִלְף לְנַמֵּל, יִתְכֵן שְׁעֲדִין נִמְצָא שֶׁם כְּמַה מְאָרְגְזִיךְ", אָבָא וְאָמָא לֹא הָיוּ שֹׁתֵפִים לְאוֹפְטִימִיוֹת זֶה שְׁלוֹ, אֶךְ הִצְטַרְפוּ אֵלָיו.

בְּנַמֵּל שְׂרָרָה אֶפְלָה מְחַלְטֵת, אֶךְ בְּקִצְהוּ הַמְרַחֵק שֶׁל הַרְצִיף הִבְחִינוּ בְּאֵלוֹמֶת אֹר קֶטְנָה, מְשִׁהֲתִקְרְבוּ הִצְטַלְצַל בְּאֵזְנֵיהֶם קוֹל חֵד בְּמִבְטָא אַנְגְּלִי: "מִי שֵׁם?" אָבָא קָרָא: "אַחַד הַנוֹסְעִים מִהֶאֱנִיָּה שֶׁעָגְנָה אֶתְמוֹל, יַעֲקֹב י. הַרְמִין". הַשׁוֹמֵר הַאֲנְגְּלִי קָרַב אֵלֵיהֶם: "אֲכֵן הִגִּיעַ הַזִּמְנָן שֶׁתּוֹפִיעַ כְּאֵן, הַבְּטַח לִי שֶׁתְּבוֹא בְּרִגְעַ שֶׁתִּשְׁקַע הַשָּׁמֶשׁ, אַחֲרָת בְּכַמָּה שָׁעוֹת, הִיִּיתִי אַחֲרָאי עַל מְטַעֲנָךְ לְמַעַלָּה מְעַשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת. מְפַקְדֵי אֵיִם לְכַרַת אֶת רֹאשֵׁי אִם יִחְסַר כֶּהוּא זֶה מְחַפְצִיךְ, הוּאֵל נָא לְבַדֵּק אִם הַפֵּל בְּסִדְרָה, וְחַתֵּם עַל נִירוֹת אֵלָה, בְּבִקְשָׁה סֵלֵק הַפֵּל מִכְּאֵן בְּמַהֲיֹרוֹת הֶאֱפְשֵׁרִית, אֲנִי תְּשׁוּשׁ לְגַמְרִי...".

ה' יִזְכְּנוּ לְעוֹכְדוֹ בְּלֵב שָׁלֵם וּבִנְפֶשׁ חֲפָצָה, לְהִתְחַזֵּק בְּלִמּוּד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ, חֲנוּף הַבְּנִים לְתוֹרָה וּלְמִצְוֹת, בְּפָרֵט הַנָּשִׁים שֶׁפֵּל יְסוּד הַבֵּית תְּלוּי בְּהֵן, וְכֵן שְׁמִירַת הַשָּׁבֶת וְחִזּוּק בְּדַקִּיָּה, וּבְזֶה נִזְכָּה לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר קָלַקְלָנוּ בְּחִרְבָן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, וְנִשְׁמַע אֶת בְּשׁוֹרַת הַגְּאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן.

בְּנַמֵּל חִיפָה בְּיוֹם רְבִיעִי ט"ו בְּאֵלוֹל. בְּהִיּוֹתָם בְּלֵב יָם קָבֵל רַב הַחֹבֵל הוֹרְאוֹת לְהַפְלִיג בְּנִתְיָב עוֹקֵף מְחַשֵּׁשׁ שְׁמָא מְקָשׁוּ מִיָּמֵי הַיָּם הַתִּיכוֹן מִפְּאֵת הַמְּלַחְמָה הָעוֹמֶדֶת בְּפִתְחָה. בְּמִקּוֹם לְהִגִּיעַ כְּמִתְכַּנֵּן בְּיוֹם רְבִיעִי, עָגְנָה הֶאֱנִיָּה בְּנַמֵּל בְּיוֹם שְׁשִׁי ו' בְּאֵלוֹל שֶׁעָה אַחַת לְפָנֵי הַשְּׁקִיעָה. שָׁעוֹת אַחֲדוֹת קָדָם לְכֵן, פְּרָצָה מְלַחְמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, עִם פְּלִישַׁת גְּרַמְנִיָּה לְפּוֹלִין.

מְגִבִּירֵי קוֹל הָאִיצוּ בְּנוֹסְעִים לְעֹזֵב מִיַּד אֶת הֶאֱנִיָּה. כָּל הַמְּטַעֲנִים יִפְרְקוּ עַל הַרְצִיף וְהַנוֹסְעִים אַחֲרָאִים לְפָנוֹתָם בְּמַהֲיֹרוֹת הֶאֱפְשֵׁרִית. מַהוֹמָה שֶׁלְטָה בְּכָל... אָבָא וְאָמָא הָיוּ מְדַאֲגִים בְּיֹתֵר, אִיךְ יוֹכְלוּ לְטַפֵּל בְּמְטַעֲנָם כְּשֶׁעֲלִיָּהֶם לְעֹזֵב מִיַּד אֶת הַנַּמֵּל, כְּדִי לְהִגִּיעַ בְּעוֹד מוֹעֵד לְבֵיתוֹ שֶׁל אַחַד מִמְּכָרֵי הַמְּשֻׁפְחָה הַמְּתַגַּוֵּר בְּחִיפָה?

אָבָא תַּפְס בְּמוֹזְנָה שֶׁהִכִּילָה אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה וְאֶת הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין שְׁלוֹ, וְאָמָא לְקַחָה אֶת תִּיק הַיָּד, הֵם פִּלְסוּ דְרָכָם בְּרְצִיף וּבִקְשׁוּ לְרְאוֹת אֶת הַקָּצִין הָאֲחֲרָאי. קָצִין אַנְגְּלִי גָבַהּ קוֹמָה הֶאֱזִין לְהִסְבִּרוֹ שֶׁל אָבָא: "מַעֲלוֹם לֹא חִלְלֵיתִי שָׁבֶת, לְהִגִּיעַ לְאַרְץ הַקְּדוֹשׁ וּלְחַלֵּל אֶת הַשָּׁבֶת כְּאֵן, לֹא בָּא בְּחֻשְׁבוֹן", דְּמַעוֹת שֶׁטְפוּ אֶת לְחִיָּו שֶׁל אָבָא. "רַק חַתֵּם עַל דְּרָכּוֹנֵינוּ וְהִרְשָׁה לָנוּ לְלַכְתּוֹ, אֶת מְטַעֲנֵינוּ נִקַּח עִם צֵאת הַשָּׁבֶת".

הַקָּצִין הִסְתַּפֵּל בְּאָבָא בְּמִבְטָ מוֹזֵר: "כְּמַה מְזוֹדוֹת יֵשׁ לָךְ?" - "שִׁשָּׁה עֶשֶׂר אַרְגָּזִים בְּתֵא אֲבָא. הַמְּטַעֵן וְתִשַׁע מְזוֹדוֹת בְּתֵאנוּ", הַשִּׁיב אָבָא. "הֵאֵם אֶתָּה מְבִין, שֶׁבְּרִגְעַ שֶׁאֶתָּה עוֹזֵב יִשְׁאַר מְטַעֲנָךְ עַל הַרְצִיף מְבִלִי שְׁמִישָׁהוּ יִהְיֶה אַחֲרָאי עָלָיו, עַד מְחַר בְּעֶרֶב לֹא יִשְׁאַר זָכַר לְחֲפָצֶיךְ, הַעֲרָבִים יִשְׁדָּדוּ אֶת הַפֵּל" - אָמַר הַקָּצִין בְּהִדְגָּשָׁה. "אִין לִי כָּל בְּרָרָה, הַשָּׁבֶת כְּמַעֲט נִכְנַסְתָּ, עָלִינוּ לְהִגִּיעַ הָעִירָה בְּזִמְנָן, אֲנָא רַק הִחַתֵּם אֶת דְּרָכּוֹנֵינוּ וְהִנַּח לָנוּ לְלַכְתּוֹ" קוֹלוֹ שֶׁל אָבָא עָלָה נוֹאֲשׁוֹת. הַקָּצִין בְּהִשְׁתַּאוֹת קָרָא לְקָצִין אַנְגְּלִי אַחַר: "הִחַתֵּם אֶת דְּרָכּוֹנֵיהֶם וְהִרְשָׁה לָהֶם

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיוני הרבים וזכות לימוד התורה וזיוני הרבים תגן בעדכם ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

052-7627127 א.ש. אשדוד

לקבלת גיליונות אלו חינם יש לשלוח בקשה למייל: toraoren@gmail.com